

Η σύγκρουση συμφερόντων στην Ανώνυμη Εταιρία

Χρύσα Παπαπαναγιώτου

DVLAW

Η «ανά χείρας» παρουσίαση αποσκοπεί στην παροχή γενικών πληροφοριών για το ζήτημα, που πραγματεύεται. Η παρουσίαση δεν αποτελεί νομική συμβουλή και η DVLaw δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για την πληρότητα, ακρίβεια ή καταλληλότητα του περιεχομένου της.

Πίνακας περιεχομένων

- I. Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων
- II. Τυπολογία της συγκρούσεως συμφερόντων
- III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης της σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)
- IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

I. Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων

- ▶ Η έννοια της «σύγκρουσης συμφερόντων» είναι **αόριστη νομική έννοια** για την οποία δεν υφίσταται γενικά δεσμευτικός ορισμός - Συγκεκριμενοποιείται περιπτώσιολογικά μέσα από την **υποχρέωση πίστης** των μελών ΔΣ προς την εταιρία με την οποία συνδέεται.
- ▶ Η έννοια της «σύγκρουσης συμφερόντων» κινείται σε δύο εξίσου αόριστα σημεία αναφοράς, το «**ίδιον συμφέρον**» και το «**εταιρικό συμφέρον**», τα οποία επίσης χρήζουν εξειδίκευσης. Νομικά κρίσιμο σημείο αναφοράς είναι το «εταιρικό συμφέρον» ως εταιρικός σκοπός, εταιρική περιουσία ή επιχειρηματική δραστηριότητα. Βάσει αυτού κρίνεται αν το «ίδιον» συμφέρον συμπλέει ή συγκρούεται με το συμφέρον της εταιρίας → Η σύγκρουση συμφερόντων είναι «**ετερόφωτη**» έννοια.
- ▶ Οι συγκρούσεις μπορεί να έχουν περιουσιακή, οικονομική διάσταση (λ.χ συμμετοχή σε άλλη επιχείρηση, επιχειρηματικές σχέσεις με πελάτη) είτε απλώς ιδεατή, μη οικονομική (συγγενική, φιλική σχέση).
- ▶ **Δεν προϋποτίθεται πρόκληση ή επέλευση ζημίας** από την συμπεριφορά του οργάνου, αλλά αρκεί η δυνατότητα μιας έστω αφηρημένης βλάβης της εταιρίας → Η σύγκρουση συμφερόντων θέτει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία κρίσης του ενδιαφερόμενου μέλους ΔΣ.

I. Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων

► Προσπάθεια ορισμού:

Ως «**σύγκρουση συμφερόντων**» νοείται οποιαδήποτε πραγματική ή δυνητική κατάσταση (επαγγελματική, προσωπική ή άλλη κατάσταση ή σχέση), κατά την οποία τα ιδιωτικά συμφέροντα του υπόχρεου προσώπου δύναται να **αντιβαίνουν** στα συμφέροντα της εταιρίας ή να **επηρεάσουν την ικανότητα του υπόχρεου προσώπου να εκτιμήσει μια κατάσταση** ή την κρίση του για τη λήψη μιας απόφασης με τρόπο ανεξάρτητο, αμερόληπτο και με γνώμονα το εταιρικό συμφέρον και η οποία έχει ως πιθανό αποτέλεσμα να **τεθούν τα συμφέροντα της εταιρίας σε κίνδυνο**.

II. Τυπολογία της σύγκρουσης συμφερόντων

1. Διαρκείς και μεμονωμένες (ή παροδικές) συγκρούσεις συμφερόντων:

Διαρκής: Μέλος του ΔΣ αναπτύσσει παράλληλη ανταγωνιστική δραστηριότητα σε βάρος της εταιρίας που διευθύνει (βλ. άρθρο 98 παρ. 1 ν. 4548/2018)

Παροδική: Μέλος ΔΣ διενεργεί στιγμιαία συναλλαγή (π.χ. πώληση) με την εταιρία.

2. Δυνητικές και υφιστάμενες (ή πραγματικές) συγκρούσεις συμφερόντων:

Δυνητική: Η απόκλιση των συμφερόντων δεν έχει ακόμη ανακύψει ως πραγματικό γεγονός, ωστόσο, πιθανολογείται με βάση τη συνήθη πορεία των πραγμάτων.

Πραγματική: Η απόκλιση των συμφερόντων είναι δεδομένη.

3. Ουσιώδεις και απομακρυσμένες συγκρούσεις συμφερόντων:

Ουσιώδης: Η απόκλιση των συμφερόντων του μέλους του ΔΣ και της εταιρίας είναι τέτοια, ώστε το προσδοκώμενο για το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου ίδιον όφελος να παρακωλύει την ελεύθερη κρίση του τελευταίου και να παρέχει σε αυτό κίνητρο για να προαγάγει το προσωπικό του συμφέρον εις βάρος του εταιρικού.

Η εν λόγω διάκριση έχει μεγάλη πρακτική σημασία (βλ. παρακάτω απαγόρευση από ψηφοφορία).

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

Ρυθμίσεις του α. 97 Ν. 4548/2018

- ▶ Προτεραιότητα του εταιρικού έναντι του ατομικού συμφέροντος μέλους ΔΣ (παρ. 1 στοιχ. α' 97 Ν. 4548/2018).
- ▶ Υποχρέωση αποκάλυψης συγκρούσεως συμφερόντων (παρ. 1 στοιχ. β' 97 Ν. 4548/2018).
- ▶ Η απαγόρευση ψήφου (παρ. 3 α 97 Ν. 4548/2018).

Ειδικές περιπτώσεις

- ▶ Σύγκρουση συμφερόντων στην περίπτωση συναλλαγών μελών ΔΣ με την ΑΕ (α 99-101 Ν. 4548/2018).
- ▶ Απαγόρευση ανταγωνισμού για τα μέλη ΔΣ (α 98 Ν. 4548/2018).
- ▶ Καταχρηστική εκμετάλλευση προνομιακών πληροφοριών από τα μέλη ΔΣ εισηγμένης ΑΕ (Κανονισμός 596/2014).

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

1. Αρχή προτεραιότητας του εταιρικού έναντι του ατομικού συμφέροντος μέλους ΔΣ

- ▶ Σύμφωνα με το άρθρο **97 παρ. 1 στοιχ. α' Ν. 4548/2018**, τα μέλη του ΔΣ και κάθε τρίτο πρόσωπο στο οποίο έχουν ανατεθεί από αυτό αρμοδιότητες («υποκατάστατα όργανα») οφείλουν «να μην επιδιώκουν ίδια συμφέροντα που **αντιβαίνουν** στα συμφέροντα της εταιρίας».
- ▶ Ως **«ίδιον»** νοείται το προσωπικό (άμεσο) συμφέρον (οικονομικό, ιδεολογικό, ηθικό ή άλλο) του ενδιαφερόμενου μέλους ΔΣ σε σχέση με συγκεκριμένη συναλλαγή της εταιρίας. Λ.χ μέλος ΔΣ Συμβουλίου συμβάλλεται απευθείας με την εταιρία ή η απόφαση του ΔΣ αφορά τα ίδια οικονομικά συμφέροντα του (π.χ. επί αποφάσεως για τις απολαβές του). Ωστόσο «ίδιον» συμφέρον μπορεί να συντρέχει στο μέλος του ΔΣ και όταν η εταιρική συναλλαγή αφορά άμεσα στο συμφέρον τρίτου προσώπου (**«αλλότριο» συμφέρον**), εφόσον το σχετικό όφελος του τρίτου προσώπου από τη δεδομένη συναλλαγή δύναται να «καταλογισθεί» σε ένα μέλος του ΔΣ εξαιτίας της σχέσεως που συνδέει το μέλος αυτό με το τρίτο πρόσωπο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα καθίστατο ευχερής μέσω παρένθετων προσώπων, η καταστρατήγηση του περιορισμών που θέτει το δίκαιο της ΑΕ στη δράση των ενδιαφερόμενων μελών του ΔΣ(βλ. άρθρο 97 παρ. 3 ν. 4548/2018)

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

- ▶ Η ανωτέρω αρχή δεν απαγορεύει στα μέλη του ΔΣ, εκ των προτέρων και αφηρημένα, να επιδιώκουν την ικανοποίηση ατομικών τους συμφερόντων, τα οποία σχετίζονται με τα συμφέροντα της ΑΕ. Η επιδίωξη ατομικών συμφερόντων από τα μέλη ΔΣ απαγορεύεται **μόνο** εάν συγκρούεται / είναι **αντίθετη** με το συμφέρον της εταιρίας ή - με άλλη διατύπωση- **εμποδίζει** την υλοποίηση των εταιρικών συμφερόντων. Επομένως:

(α) το μέλος του ΔΣ δικαιούται να διαπραγματεύεται το ύψος του μισθού του, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, πέραν της οργανικής του θέσης, συνδέεται με την εταιρία με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών → Επιβάλλονται όρια και στην οργανική υποχρέωση πίστης.

(β) ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρίας μπορεί να λαμβάνει bonus ή stock options, εφόσον επιτευχθεί στόχος που εξυπηρετεί το εταιρικό συμφέρον. Δεν υπάρχει σύγκρουση όταν η ωφέλεια/το συμφέρον του μέλους ΔΣ είναι αντανακλαστική συνέπεια εύλογης επιχειρηματικής απόφασης και υπάρχει παράλληλη κατεύθυνση συμφερόντων

Ωστόσο:

Μέλος ΔΣ δεν δικαιούται να αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του σε άλλες δραστηριότητες με αποτέλεσμα να **μην είναι δυνατή** η άσκηση των καθηκόντων του στην εταιρία.

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

2. Υποχρέωση αποκάλυψης συγκρούσεως συμφερόντων

- ▶ Σύμφωνα με το άρθρο **97 παρ. 1 στοιχ. β' Ν. 4548/2018**, τα μέλη του ΔΣ και κάθε τρίτο πρόσωπο στο οποίο έχουν ανατεθεί από αυτό αρμοδιότητες («υποκατάστατα όργανα») οφείλουν «να αποκαλύπτουν **έγκαιρα** και με **επάρκεια** στα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ τα ίδια συμφέροντά τους που ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της εταιρείας, οι οποίες εμπίπτουν στα καθήκοντά τους, καθώς και κάθε σύγκρουση των συμφερόντων τους με εκείνα της εταιρείας ή συνδεδεμένων με αυτήν επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 32 του ν. 4308/2014, η οποία ανακύπτει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Οφείλουν ομοίως να αποκαλύπτουν και κάθε σύγκρουση των συμφερόντων της εταιρείας με τα συμφέροντα των προσώπων της παραγράφου 2 του άρθρου 99, εφόσον έχουν σχέση με τα πρόσωπα αυτά».
- ▶ Η εν λόγω υποχρέωση, που επιβάλλει ούτως ή άλλως, το καθήκον πίστεως των μελών ΔΣ, λειτουργεί ως **μηχανισμός πρόληψης συγκρούσεως συμφερόντων**. Με την αποκάλυψη της σύγκρουσης, το ΔΣ μπορεί να εκτιμήσει αντικειμενικά τους κινδύνους από τη σύγκρουση και να λάβει τα δέοντα μέτρα.

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

- ▶ Δεδομένου ότι ο νόμος δεν κάνει διάκριση, το μέλος ΔΣ (ή το υποκατάστατο όργανο) θα πρέπει να γνωστοποιεί «**κάθε σύγκρουση συμφερόντων**», ανεξάρτητα από το είδος του συμφέροντος (περιουσιακό, ιδεολογικό) και ανεξάρτητα αν το θεωρεί αμελητέο ή ουσιώδες. **Η αξιολόγηση της σύγκρουσης συμφερόντων επαφίεται στο ΔΣ και όχι στο ενδιαφερόμενο μέλος ΔΣ.**
- ▶ Το ΔΣ θα αξιολογήσει, με βάση την αντίληψη του μέσου συνετού επιχειρηματία (α 102 Ν. 4548/2018), κατά πόσο το ίδιο συμφέρον του μέλους ΔΣ άγει σε σύγκρουση συμφερόντων και είναι πρόσφορο να επηρεάσει δυσμενώς την κρίση του μέλους ΔΣ.
- ▶ Η γνωστοποίηση μπορεί να γίνει **προφορικώς ή γραπτώς**. Ωστόσο, ενδείκνυται, για αποδεικτικούς λόγους, η γνωστοποίηση να γίνεται γραπτώς ή να καταγράφεται στα πρακτικά, εφόσον λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.
- ▶ Η αποκάλυψη θα πρέπει να γίνεται **έγκαιρα**, προτού εκδηλωθεί η συμπεριφορά που συνιστά σύγκρουση συμφερόντων. Εάν πρόκειται να ληφθεί σχετική απόφαση ΔΣ, η αποκάλυψη πρέπει να γίνει όχι απλώς πριν ληφθεί η κρίσιμη απόφαση, αλλά σε χρόνο που τα μέλη του ΔΣ θα μπορούν να αξιολογήσουν δεόντως τα ίδια συμφέροντα του ενδιαφερόμενου μέλους.

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

- ▶ Η αποκάλυψη θα πρέπει να γίνεται **με επάρκεια** ώστε «τα λοιπά μέλη του ΔΣ να σχηματίζουν κατά το δυνατόν τεκμηριωμένη άποψη σχετικά» (Αιτ. Εκθ. α 97 Ν. 4548/2018). Το μέλος ΔΣ οφείλει να περιγράψει: (α) τη συναλλαγή της εταιρίας, στην οποία ενδέχεται να ανακύψει η σύγκρουση συμφερόντων και (β) τα ίδια συμφέροντά του σχετικά με αυτή → Σημαντικό για την αξιολόγηση του ουσιώδους ή μη της σύγκρουσης (Βλ. παρακάτω).
- ▶ Τα μέλη ΔΣ δεν θα πρέπει να επιδεικνύουν άκριτη εμπιστοσύνη στην πληροφόρηση που λαμβάνουν από το ενδιαφερόμενο μέλος ΔΣ αλλά, στο πλαίσιο επιμελούς άσκησης του καθήκοντος εποπτείας (α 96 Ν. 4548/2018), θα πρέπει να ζητούν διευκρινίσεις και να διαμορφώνουν προσωπική άποψη.
- ▶ Το μέλος ΔΣ υπέχει υποχρέωση αποκάλυψης και όταν η σύγκρουση συμφερόντων δεν αφορά την ίδια την εταιρία, αλλά **συνδεδεμένες με αυτή επιχειρήσεις** (λ.χ θυγατρική της εταιρίας).
- ▶ Για λόγους αποφυγής καταστρατήγησης της διάταξης, καταλαμβάνεται και η σύγκρουση συμφερόντων της εταιρίας με τα **συνδεδεμένα**, σύμφωνα με το α 99 παρ. 2 Ν. 4548/2018, **με το μέλος του ΔΣ πρόσωπα**. Έτσι, το μέλος ΔΣ «(...) θα οφείλει να αποκαλύπτει και συγκρούσεις των συμφερόντων της εταιρείας με τα συμφέροντα της συζύγου ή των τέκνων του ή εταιρείας που ελέγχει, εφόσον λαμβάνει γνώση αυτών» (Αιτ. Εκθ. α 97 Ν. 4548/2018).

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

- ▶ Γίνεται λόγος σύγκρουση συμφερόντων όταν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο **(οφείλει να) γνωρίζει ή δύναται να αντιληφθεί τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα**. Σε αντίθετη περίπτωση δεν απειλείται η ακεραιότητα του μέλους του ΔΣ, παρότι ενδεχομένως υφίσταται αντικειμενικώς σύγκρουση συμφερόντων. Για το λόγο αυτό υποστηρίζεται ότι η σύγκρουση συμφερόντων δεν έχει βαρύτητα, εάν το ενδιαφερόμενο μέλος του ΔΣ δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει ή δικαιολογημένως αγνοούσε τα συμφέροντα που εμπλέκονται στην προκείμενη περίπτωση και τη σύγκρουση αυτών (υποκειμενική θεώρηση).
- ▶ Εάν το μέλος ΔΣ που δεν έχει αποκαλύψει σύγκρουση συμφερόντων, και επομένως έχει συμμετάσχει στη λήψη απόφασης ΔΣ, αποδείξει ότι είχε καλή πίστη με την έννοια ότι δεν γνώριζε ή δικαιολογημένα αγνοούσε την σύγκρουση, τότε δεν ξεφεύγει από τον «ασφαλή λιμένα» της επιχειρηματικής κρίσης (BJR). **Το ενδεχόμενο πάντως ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου να αγνοεί τα ίδια συμφέροντά του και την ενδεχόμενη σύγκρουση αυτών με εκείνα της εταιρίας δεν είναι συνήθης στην πράξη**. Άλλωστε, οι πιο συχνές περιπτώσεις σύγκρουσης είναι η διπλή ή πολλαπλή ιδιότητα μέλους ΔΣ σε περισσότερες (ανταγωνιστικές ή μη) εταιρίες.
- ▶ Η παράλειψη από το μέλος ΔΣ να ενημερώσει τα λοιπά μέλη περί της σύγκρουσης του δικού του συμφέροντος με το εταιρικό συμφέρον δημιουργεί συνεπάγεται ευθύνη του μέλους έναντι της εταιρίας, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις ευθύνης (α 102 Ν. 4548/2018).

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

3. Απαγόρευση ψήφου

- ▶ Σύμφωνα με το άρθρο **97 παρ. 3 εδ. α' Ν. 4548/2018**, το μέλος του ΔΣ «δεν δικαιούται να ψηφίζει σε θέματα στα οποία υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων με την εταιρεία του ίδιου ή προσώπων με τα οποία συνδέεται με σχέση υπαγόμενη στην παράγραφο 2 του άρθρου 99».
- ▶ Πρόκειται για **μηχανισμό αντιμετώπισης συγκρούσεως συμφερόντων**. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την Αιτ. Εκθ, η απαγόρευση ψήφου δεν αποτελεί εργαλείο αντιμετώπισης για κάθε σύγκρουση, αλλά μόνο για τις **ουσιώδεις συγκρούσεις**. Μη ουσιώδεις ή απομακρυσμένες συγκρούσεις δεν δικαιολογούν την απαγόρευση ψήφου.
- ▶ Η σύγκρουση είναι **ουσιώδης** όταν η απόκλιση των συμφερόντων του μέλους ΔΣ και της εταιρίας είναι τέτοια ώστε το προσδοκώμενο για το μέλος ΔΣ όφελος να παρακωλύει την ελεύθερη κρίση του και να παρέχει σε αυτό επαρκές κίνητρο ώστε να προαγάγει το προσωπικό του συμφέρον σε βάρος του εταιρικού → Η αξιολογική κρίση για το ουσιώδες ή μη της σύγκρουσης επαφίεται στα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ. Η αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη της το μέτρο επιμέλειας των μελών ΔΣ (α 102 παρ. 2 Ν. 4548/2018), ήτοι τις αντιλήψεις του μέσου συνετού επιχειρηματία

III. Μηχανισμοί αντιμετώπισης σύγκρουσης συμφερόντων (α 97 Ν. 4548/2018)

- ▶ Σε περίπτωση απαγόρευσης ψήφου, το ενδιαφερόμενο μέλος ΔΣ δεν συνυπολογίζονται τόσο στον αριθμητή όσο και στον παρονομαστή του κλάσματος. Οι αποφάσεις λαμβάνονται από τα **υπόλοιπα μέλη ΔΣ**, εφόσον σχηματίζουν απαρτία. Εάν αυτό δεν συμβαίνει, λόγω του ότι η απαγόρευση ψήφου αφορά περισσότερα μέλη, αυτά, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους, θα πρέπει να συγκαλέσουν **Γενική Συνέλευση** για τη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης. Εξαιρέση στον ανωτέρω κανόνα αποτελεί η περίπτωση του α 104 παρ. 3 Ν. 4548/2018 (αίτηση μειοψηφίας για άσκηση εταιρικής αγωγής), όπου το ζήτημα δεν οδηγείται στη ΓΣ αλλά σε δικαστικό διορισμό ειδικού εκπροσώπου της εταιρίας.
- ▶ Εάν αξιολογηθεί εσφαλμένα ότι η σύγκρουση δεν είναι ουσιώδης και το μέλος ΔΣ συμμετάσχει στην τελικώς στην κρίσιμη ψηφοφορία, **η συμμετοχή του θα είναι ελαττωματική**. Η κατά παράβαση του α 97 Ν. 4548/2018 ψηφοδοσία του ενδιαφερόμενου μέλους δεν «χρωματίζει» την απόφαση του ΔΣ στο σύνολό της, εκτός και αν η ψήφος του ενδιαφερόμενου μέλους ήταν κρίσιμη για τον σχηματισμό της πλειοψηφίας (τότε η απόφαση θα είναι άκυρη κατά τα οριζόμενα στο α 95 Ν. 4548/2018).

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

- ▶ Στον προισχύσαντα Ν. 3016/2002 ρυθμιζόταν ρητά (α παρ. 2-4 του άρθρ. 2) η απαγόρευση επιδίωξης ατομικών συμφερόντων των μελών ΔΣ και των υποκατάστατων οργάνων, καθώς και η υποχρέωση αποκάλυψης των ίδιων συμφερόντων.
- ▶ Ο Ν 4706/2020 δεν περιέλαβε στις διατάξεις του ρύθμιση για τα θέματα που αποτελούσαν αντικείμενο των παρ. 2-4 του άρθρου 2 Ν 3016/2002, καθώς η αντιμετώπιση των συγκρούσεων συμφερόντων που ανακύπτουν στο πρόσωπο των μελών ΔΣ ρυθμίστηκε ως προς όλες τις ΑΕ από τον νομοθέτη του κοινού δικαίου των ΑΕ στο πλαίσιο του άρθρου 97 Ν 4548/2018, με το οποίο κατοχυρώνεται η υποχρέωση πίστωσης των μελών ΔΣ και οι ειδικότερες εκφάνσεις της, δηλαδή, η απαγόρευση επιδίωξης ιδίων συμφερόντων που αντιβαίνουν σε αυτά της εταιρίας) και η υποχρέωση αποκάλυψης τέτοιων συμφερόντων.

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

- ▶ Η ρύθμιση, ωστόσο, του γενικού δικαίου των ΑΕ δεν μηδενίζει τον κίνδυνο για την εταιρία. **Δεν προβλέπεται μηχανισμός εντοπισμού συγκρούσεων**, πέραν του τυχαίου ή της αποκάλυψης από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, εάν είναι μέλος ΔΣ ή υποκατάστατο όργανο και, επομένως, υπέχει υποχρέωση πίστης.
- ▶ Επιπλέον, απουσιάζει από το γενικό δίκαιο συστηματική μέθοδος διαχείρισης του προβλήματος, που είναι απαραίτητη για τις εισηγμένες εταιρίες.
- ▶ Για τον λόγο αυτό, στο πλαίσιο της εταιρικής διακυβέρνησης, προβλέπονται επιπλέον μέτρα. Στο **αρ. 13 παρ. 1 περ β' Ν. 4706/2020** προβλέπεται υποχρέωση τήρησης επαρκών και αποτελεσματικών διαδικασιών για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταστολή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων ως μέρος του **Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης (ΣΕΔ)**.
- ▶ Περαιτέρω, σύμφωνα με το αρ. 14 παρ. 3 περ ζ' Ν. 4706/2020, η πολιτική και οι διαδικασίες πρόληψης και αντιμετώπισης καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων αποτελούν αντικείμενο του **Κανονισμού Λειτουργίας** της εταιρίας.

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

▶ Αναφορά στη θέσπιση πολιτικής για τον εντοπισμό, την αποφυγή και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων αυτών περιέχεται και στον ισχύοντα **ΕΚΕΔ 2021 (βλ. τις Ειδικές Πρακτικές του Μέρους Α')**, όπου ορίζεται ότι:

*«Το Διοικητικό Συμβούλιο θεσπίζει **πολιτική για τον εντοπισμό, την αποφυγή και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων συμφερόντων** ανάμεσα στα συμφέροντα της εταιρείας και αυτά των μελών του ή προσώπων στα οποία το Διοικητικό Συμβούλιο έχει αναθέσει κάποιες από τις αρμοδιότητές του, σύμφωνα με το άρθρο 87 του ν. 4548/2018. Η πολιτική αυτή βασίζεται σε **σαφείς διαδικασίες, οι οποίες ορίζουν τον τρόπο έγκαιρης και πλήρους γνωστοποίησης στο Διοικητικό Συμβούλιο τυχόν συμφερόντων τους σε συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων μερών ή άλλη ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων με την εταιρεία ή θυγατρικές της**. Τα μέτρα και οι διαδικασίες αξιολογούνται και αναθεωρούνται για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς τους».*

▶ Ως προς το περιεχόμενο των διαδικασιών, αυτές εστιάζουν σε τρία σημεία: στην **πρόληψη**, τον **εντοπισμό** και την **καταστολή των** συγκρούσεων συμφερόντων.

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

A. Μέτρα πρόληψης:

- ▶ Εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών και διαδικασιών στις οποίες αποτυπώνονται οι γενικές αρχές, οι ορισμοί και οι βασικές οργανωτικές ρυθμίσεις για τις καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων.
- ▶ Εκ των προτέρων ενημέρωση για λοιπές ιδιότητες και δραστηριότητες των μελών ΔΣ, των υποκατάστατων οργάνων, και άλλων στελεχών της εταιρίας, ώστε να εντοπιστούν πιθανά σημεία σύγκρουσης. Η ενημέρωση γίνεται συνήθως μέσω **Εντύπου Δήλωσης Συμφερόντων** που υποβάλλεται πριν την ανάληψη της θέσης και επαναλαμβάνεται σε ετήσια βάση. Η γνωστοποίηση τυχόν παράλληλης δραστηριότητας των υπαλλήλων μπορεί να γίνει και μέσω ειδικού μηχανογραφικού συστήματος.

Ως προς τα μέλη ΔΣ, η έλλειψη σύγκρουσης συμφερόντων συνιστά κριτήριο καταλληλότητας και περιλαμβάνεται ρητώς στη σχετική Πολιτική Καταλληλότητας. Αναφορά στην σύγκρουση συμφερόντων κάνει και η **Εγκύκλιος 60/2020 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς** «Πριν την υιοθέτηση των κριτηρίων καταλληλότητας, συστήνεται να διασφαλίζεται ότι στην Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων περιλαμβάνονται, τουλάχιστον για τα μέλη του Δ.Σ., διαδικασίες πρόληψης σύγκρουσης συμφερόντων, μέτρα για την αποκάλυψη και διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων και τυχόν περιπτώσεις και προϋποθέσεις που, κατ' εξαίρεση, θα ήταν αποδεκτό για ένα μέλος του Δ.Σ. να έχει συγκρουόμενα συμφέροντα, εφόσον τα εν λόγω συμφέροντα του μέλους περιορίζονται σημαντικά ή αποτελούν αντικείμενο κατάλληλης διαχείρισης».

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

Τα μέλη ΔΣ συνήθως υποβάλλουν **Έντυπο Δήλωσης Συμφερόντων** πριν από την εκλογή τους και την επανυποβάλλουν σε ετήσια βάση (πριν την δημοσίευση της ετήσιας οικονομικής έκθεσης) - Απόρριψη υποψηφιότητας υποψήφιου μέλους του ΔΣ σε περίπτωση που τεκμηριώνεται η αδυναμία τακτοποίησης της κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων.

- ▶ Μέτρα ώστε η αμοιβή, ο τρόπος αξιολόγησης και οι ανατεθείσες αρμοδιότητες να μην ενθαρρύνουν συμπεριφορές του προσωπικού που ενδέχεται να οδηγήσουν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων. Στο πλαίσιο αυτό, η παροχή κινήτρων, ιδίως υπό τα άρθρα 113 -114 Ν. 4548/2018 («stock options») συμβάλλει στην ευθυγράμμιση των συμφερόντων της εταιρίας και των μελών ΔΣ ή στελεχών - Αμοιβές ΔΣ στην Πολιτική Αποδοχών.
- ▶ Ρητή απαγόρευση αποδοχής και προσφοράς δώρων και προσωπικών ωφελειών, εκτός και αν υπάρχει σχετική προέγκριση από την αρμόδια μονάδα της εταιρίας ή η αξία τους βρίσκεται εντός των επιτρεπτών χρηματικών ορίων - Ενημέρωση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης - Τήρηση σχετικού αρχείου δώρων - Τήρηση και εφαρμογή, σε κάθε περίπτωση, πολιτικής και διαδικασίας σχετικά με τα επιχειρηματικά δώρα.
- ▶ Μέτρα διαχείρισης εμπιστευτικών πληροφοριών ώστε η δυνατότητα πρόσβασης σε εμπιστευτικές πληροφορίες να δίνεται μόνο σε άτομα που, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, είναι αναγκαίο να έχουν πρόσβαση σε αυτές («Need to know policy») – Τεχνικά μέτρα περιορισμού πρόσβασης των χρηστών των πληροφοριακών συστημάτων.

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

- ▶ Μηχανισμός «σινικών τειχών» / «Chinese walls»: διαχωρισμός των δεδομένων και των συστημάτων πληροφορικής (system access control) και φυσικός διαχωρισμός των διαφόρων μονάδων (physical access control) προκειμένου να προλαμβάνεται η διαρροή προνομιακών πληροφοριών μεταξύ των μονάδων της εταιρίας.
- ▶ Παροχή εκπαίδευσης στη Διοίκηση και το λοιπό προσωπικό σχετικά με τα ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων, ώστε όλα τα στελέχη να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους, να κατανοούν τις ευθύνες της θέσης τους και να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν και να αναφέρουν πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων.
- ▶ Συμβατικές ρήτρες για τον περιορισμό συγκρούσεων συμφερόντων (λ.χ σε περιπτώσεις υψηλόβαθμων στελεχών, όρος βάσει του οποίου το στέλεχος μετακινείται σε ανταγωνίστρια εταιρία ή σε πελάτη θα πρέπει να μεσολαβήσει ικανό χρονικό διάστημα/cooling off period ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος εκμετάλλευσης της θέσης του).

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

B. Μέτρα εντοπισμού:

- ▶ Υποβολή δήλωσης σύγκρουσης συμφερόντων στο ΔΣ ή στην αρμόδια μονάδα (συνήθως Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης).
- ▶ Παρακολούθηση δημόσια διαθέσιμων πληροφοριών.
- ▶ Αναφορές και καταγγελίες δυσλειτουργιών (whistleblowing) – Ενθάρρυνση των στελεχών και του προσωπικού να αποκαλύπτουν τυχόν περιερχόμενη σε γνώση τους κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων και να τη γνωστοποιούν στην αρμόδια μονάδα της εταιρίας.

IV. Σύγκρουση συμφερόντων & Εταιρική Διακυβέρνηση

Γ. Μέτρα διαχείρισης/καταστολής:

- ▶ Παύση μιας από τις δύο δραστηριότητες μεταξύ των οποίων έχει αναπτυχθεί σύγκρουση.
- ▶ Απαγόρευση ψήφου μέλους ΔΣ, σύμφωνα με το α. 97 παρ. 3 Ν. 4548/2018.
- ▶ Ανάθεση σε άλλο πρόσωπο της σχετικής αρμοδιότητας του υποκατάστατου οργάνου.
- ▶ Πρόταση για ανάκληση μέλους ΔΣ σε σοβαρές περιπτώσεις (και δη όταν η σύγκρουση δεν γνωστοποιήθηκε στην εταιρία από το ίδιο το ενδιαφερόμενο πρόσωπο).
- ▶ Τήρηση αρχείου σύγκρουσης συμφερόντων (conflict register), συνήθως από την Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.
- ▶ Ενημέρωση Επιτροπής Ελέγχου της εταιρία για τα περιστατικά σύγκρουσης που προέκυψαν και τις αποφάσεις που ελήφθησαν.